

Muistoja kansakoulusta ja yhteiskouluvuosista

Jouni Inna aloitti koulunkäynnin Vammalan kauppalan Aittalahden kansakoulussa 6-vuotiaana, eli alaikäisenä. Koulunkäyntilupaa edellytti kunnanlääkärin lausunto ja koulun johtokunnan kuuleminen. Jouni aloitti koulun 1.9.1958. Koulu oli Vammalan kauppalan keskustassa oleva kuusiluokkainen kansakoulu, jossa opiskeltiin yhdysluokkina kolmessa luokkatilassa. Luokat olivat yhdistetty 1.lk-2.lk, 3.lk-4.lk ja 5lk.-6lk. Koulu oli puiston ja Liekoveden uimarannan välissä, ja yksi rauhallinen liikennöitävä katu ympäröi pihaa. Koulun pihassa oli yksi karuselli ja muutama keinu.

Luokassa oli ahdasta! Jounin 1.-2. luokka 1950-luvun loppupuolelta. Kuva: Jouni Innan kotialbumi.

Alaluokille Jouni kulki yhdessä kävellen naapurin kaksostyttöjen kanssa. Koulumatkaa kertyi alle puoli kilometriä suuntaansa. Koulussa Jouni leikki poikien kanssa, koska heidän kanssaan myös ilta-päivät koulun jälkeen kuuluivat urheilun merkeissä. Talvisin erityisesti luokan pojat viettivät aikaa luistinradalla ja jääkiekkokaukalossa. Jounin lapsuuteen kuului myös urheiluseuratoiminta merkittävänä osana. Koulunkäynnin aloittamisen jälkeen Jouni aloitti partiotoiminnan Kolkkapoikaryhmässä.

Jounin luokassa oli sekä tyttöjä ja poikia. Koulussa oli kolme opettajaa, johtajaopettajamies ja kaksi naisopettajaa. Tärkeimpiä asioita koulussa oli kuri, järjestys ja hyvät käytöstavat. Käytänteisiin kuului muun muassa viikoittainen siisteystarkastus. Täi- ja kynsientarkastukset olivat koulun arkea. Huomiota kiinnitettiin myös kouluruokailuun, koska ruokailu tapahtui luokassa omalla pulpetilla, ja kouluun tuotiin voileipä- ja maitoeväs. Käytössä oli aina oma ruokaliina. Huomiota kiinnitettiin myös vaatteisiin. Vaatteiden kuului olla siistit ja ehjät. Koulu aloitettiin ja päätettiin virrellä ja rukouksella.

Opetuksessa seurattiin tarkasti kirkollisia juhlapäiviä. Opetuksessa oli uskonnollinen ja isänmaallinen henki.

Koulupäivä aloitettiin aina aamuhartaudella. Opettaja yleensä luki hartauskirjasta tai raamatunopetuskirjasta jonkun luvun kirkkovuoden aiheeseen sopivan tekstin. Joka aamu laulettiin joko virsi, pyhäkoululaulu tai muu hengellinen laulu. Joulu- ja kevätjuhlat olivat hyvin suomalaisen traditioon kuuluvat juhlat, joissa oli aina hengellinen osuus. Roolivaatteita käytettiin kuvaelmissa ja näytelmissä. Joulu- ja kevätjuhlassa pyrittiin tekemään aina juonellinen näytelmä, jossa oli esiintyjiä ja lavasteita. Juhliin kuului aina myös lausunta- ja lauluesityksiä.

Jounin mielestä koulussa hauskinta oli laulu, koska se oli omana oppiaineena. Jouni koki, että oli musikaalinen ja opettajan ammattitaito musiikissa ilmeni hyvänä laulu- ja soittotaitona, joka innosti oppilaita. Laulujen skaala oli hyvin laaja, joten oppilaat saivat oppia monenlaisia lauluja. Uskonostakin Jouni piti, koska uskonnonopetuksessa oli käytössä mieleen jääviä kuvataidekuvia ja opetuksessa oli käytössä joskus myöskin rainakoneella esitettyjä kuvasarjoja Raamatusta.

Jouni koki, että ikävintä koulussa oli käsityö, koska alaluokilla virkkaamisen osuus oli kohtuuttomasti aikaa vievää, etenkin pojille. Yhden pannulapun kanssa saattoi mennä aikaa kaksi vuotta. Kolmannen ja neljännen luokan puukäsityöluokatilat olivat kelvottomia. Aikaa kului enemmän kaikenlaiseen valmisteluun kuin itse opetukseen. Käytössä oli muun muassa sähköllä toimiva itsetehty liimapannu, joka oli pahanhajuinen ja hyvin vaarallinen.

Kahdella ensimmäisellä luokalla suurin osa ajasta meni äidinkielen kirjainten jäljentämiseen ja taavaamisen avulla lukemaan oppimiseen. Matematiikassa tärkeää oli hyvä työnjälki, kauniit numerot ja kaikkein vähiten käytettiin aikaa ongelmanratkaisutehtäviin. Opettajat vaativat ennen kaikkea hyvää käytöstä, hyvää työnjälkeä, ja eniten käytetty työväline oli pyyhekumi. Kolmannelta luokalta ylöspäin tuli hyvin merkittäväksi kaunokirjoitus, joka tehtiin mallivihkoon. Kirjoitus tapahtui mustekynällä, jota kastettiin pulpetissa olevaan mustepulloon. Kynässä oli irtoterä.

Jounin mieleisin opettaja kansakoulussa oli kolmannen ja neljännen luokan naisopettaja. Hän oli jämpä kurinpitäjä, ja kaikki villitkin pojat pysyivät täysin hänen näpeissään. Hänen opetustapansa oli täysin opettajajohtoinen. Opetus oli kertovaa, kuvailevaa, ja hän käytti apunaan kuvatauluja, karttoja ja taulua. Jounin mieleen on jäänyt erityisesti Suomen maantiedon monipuolinen ja tarkka opetus, eikä vähiten Suomen vesireitit. Aiemmin mainittu laulun opetus oli tämän opettajan opetuksessa merkittävässä osassa. Erittäin paljon opettaja vaati ulkoa opettelua ja virsiläksyjä. Oppilaat osasivat niitä paljon. Lisäksi luokassa harrastettiin päässäälaskukilpailuja, varsinkin kerto- ja jakotauluista. Erikoisuutena oli se, että tämä opettaja teki laulavista pojista kuoron, joka vieraili esiintymässä koulun ulkopuolella, erityisesti joulun aikaan. Hän suhtautui oppilaisiin tasapuolisesti mutta vaati kaikissa tilanteissa hyvää käytöstä. Esimerkiksi kiroilu tai vastaansanomien ei tullut juurikaan kysymykseen. Kouluruuasta ei saanut sanoa ääneen mitään kielteistä.

Huonoin muisto Jounille on jäänyt käsityön opettajasta, joka oli viidennen ja kuudennen luokan opettaja. Hän ei tahtonut jaksaa häliseviä pieniä poikia, jotka jatkuvasti tarvitsivat neuvoa. Tämä opettaja hoiti myös koulun johtajan tehtäviä ja poistui sen vuoksi oppitunneilta hoitamaan muita tehtäviä. Se osaltaan selitti sitä, miksi opetus oli liian tempoilevaa. Välillä oppilaat saivat ohjausta ja välillä eivät.

Jouni koki, että oli oppilaana opettajan kannalta melko ihanteellinen oppilas. Hän oli rauhallinen, hyvin käyttäytyvä, ja Jounilla oli myös hyvä koulumenestys. Hän ei uskaltanut sanoa opettajalle mitään vastaan. Jouni teki läksynsä hyvin tunnollisesti, eikä koskaan jäänyt kiinni tekemättömistä läksyistä, koska niitä ei ollut. Jouni koki koulussa käynnin hyvin mieluisaksi ja mielekkääksi. Tähän vaikutti se, että oma perhe oli köyhä. Kotoa puuttui lapselta virikkeet ja koulussa käyminen täydensi virikkeiden puuttumista. Jouni koki myös, että hän oli tiedonhaluinen lapsi.

Kansakoulun aikana Jounilla oli kaksi mieleistä harrastusta: liikunta ja partiotoiminta. Joskus Jouni kävi myös seurakunnan poikakerhossa. Jouni haki virikkeitä myös harrastamisesta. Harrastuksissa oli myös paljon kavereita, varsinkin urheilun parissa. Hiihtolenkit talvisin hän kuitenkin teki usein yksin.

Yhteiskouluvuodet

Jouni pyrki neljänneltä luokalta kauppalan keskustassa olevaan Tyrvään yhteiskouluun, joka oli valtion oppikoulu. Pääsykokeiden jälkeen kesäkuun alussa 1962 Jouni hyväksyttiin oppikouluun 77 pisteellä, mikä oli pisteytyksessä kärkipäässä. Tyrvään yhteiskoulussa Jouni kävi oppikoulua yhteensä kahdeksan vuotta, joista viisi vuotta oli niin sanottua keskikoulua ja kolme vuotta lukiota. Oppikouluun valmistauduttiin lukemalla ja harjoittelemalla kevätlukukaudella useita viikkoja niin sanotun (oppikouluun pyrkivän) *Opas* -nimisen kirjan avustuksella. Jouni jätti haikein mielin pienen ja turvallisen Aittalahden koulun. Yhteiskoulussa oli yli 500 oppilasta, kun taas Aittalahden koulussa oli noin 100 oppilasta. Pienen oppilaan mielestä oppikoulu oli siis jättiläinen verrattuna kansakouluun.

Yhteiskoulussa opiskelu tapahtui yli 30 hengen oppilasryhmissä. Opetus oli kokonaan ainejakoinen. Joka oppitunnilla oli eri opettaja. Luokanvalvojasta tuli Jounille eräänlainen äitihahmo, luottohenkilö ja opintojen ohjaaja, koska kotiväen koulutausta oli hyvin vähäinen eikä heillä ollut käsitystä koulun toiminnasta tai yleensäkin paremmasta koulusta, jollainen yhteiskoulun katsottiin olevan.

Oppikoulussa kaveripiiri muuttui. Keskikoulun aikana erityisesti musiikki-, luontokerho- ja valokuvausharrastuksen myötä tuli uusi kaveripiiri vapaa-ajalle. Valtion oppikoulussa painotettiin ahkeruutta, tottelevaisuutta ja hyvää käytöstä. Erityisesti tietopuolisten aineiden lisääntyessä myös oppilaiden vastuullisuus koulunkäynnistä lisääntyi. Oppikoulussa kuitenkin korostettiin samoja arvoja kuin kansakoulussa, mutta oma vastuu opiskeluista muuttui merkittävästi. Oppikoulussa pidettiin myös hengellisyyttä ja isänmaallisuutta tärkeänä ja aamut aloitettiin aina aamuhartaudella.

Keskikoulussa kaikki oppilaat opiskelivat samoja oppiaineita. Poikkeuksena oli niin sanottu pitkä kieli, joka Jounilla oli pitkä saksa toiselta luokalta alkaen. Lisäksi Jouni oli vapaaehtoisessa musiikissa. Keskikoulun päätyttyä Jouni oli joko vapaa lähtemään koulusta tai siirtymään lukioon. Jouni jatkoi opintojaan kolme vuotta lukiossa. Lukioon sai valita erilaisia linjoja: joko matemaattisten tai kielilinjan. Jouni valitsi kielilinjan, ja uusina oppiaineina tuli englanti ja latina. Hänen lukio-opintonsa olivat kielipainotteisia. Lukiossa perusluokkien oppilasmäärät pienenivät, koska osa oppilaista siirtyi muihin oppilaitoksiin. Opiskelujen tahti kiristyi merkittävästi, koska tavoitteeksi asetettiin ylioppilaskirjoitukset. Jounilla oli tavoitteena kirjoittaa viisi kieltä ja reaalikoe.

Viimeisen vuoden opinnot keskittyivät aikaisempien vuosien ylioppilaskirjoitusten kysymysten ja oppisisältöjen testaamiseen. Jounin ylioppilaskirjoitukset sujuivat hyvin. Lukion jälkeen hänellä oli kuitenkin melkoisesti hapuilua uravalintojen kanssa. Jouni pääsi kahteen jatko-opiskelupaikkaan, mutta hän ei ottanut niitä vastaan, vaan meni niin sanotusti opettajan sijaiseksi ylioppilaspoikana kolmeen eri kouluun. Seuraavan kesän aikana jäi jäljelle kaksi vaihtoehtoa. Ensimmäinen kiinnostuksen kohde Jounilla oli biologi tai biologian opettajan ammatti. Edeltävä talvi koulussa sijaisena vahvisti kuitenkin sitä käsitystä, että Jouni saattaisi tehdä enemmänkin opettajan työtä. Kouluympäristö ja koulumaailma olivat tehneet häneen lähtemättömän vaikutuksen keskikoulun ja myös kansakoulun luokilla. Koulu oli kiinnostava instituutio. Jouni ei ollut koskaan mielellään pois koulusta. Hän koki koulun erittäin turvalliseksi paikaksi, mikä oli hänen elämälleen hyvin merkittävää. Lopulta jatko-opiskelupaikaksi muodostui opettajan valmistus Turussa

Jouni opiskeli ammattiin väliaikaisessa Turun Opettajakorkeakoulussa. Hän suoritti erikoistuneen luokanopettajan tutkinnon. Tämä koulutus kesti noin kolme ja puoli vuotta. Tämän koulutuksen jälkeen hän siirtyi työelämään ja heti vakinaiseen virkaan. Ensimmäinen työpaikka oli Vammalan peruskoulun, Myllymaan ala-asteen johtaja. Tämän koulun jälkeen Jouni siirtyi Vammalan peruskoulun Muistolän ala-asteen rehtorin virkaan. Tätä rehtorin virkaa hän hoiti 18 vuotta, jonka jälkeen hän siirtyi Varilan koulun rehtoriksi ja aluerehtoriksi. Ennen eläkkeelle siirtymistään Jouni hoiti muutamman vuoden perusopetuksen johtavan rehtorin työtehtäviä. Merkittävistä koulutuksista mainittakoon, että Jouni kouluttautui Vammalan kaupungin opettajista ensimmäisenä opetusalan työnhajajaksi. Lisäksi hän suoritti johtamisen erikoisammattitutkinnon. Uran keskivaiheilla hän toimi lääninhallituksen ohjauksessa ohjaavan opettajan tehtävissä.

Koulutuksen merkitys elämässä

Jouni ei pienenä ekaluokkalaisena aavistanut yhtään, mikä hänestä tulee isona. Hänellä ei ollut vielä ymmärrystä ammateista eikä aikuisuuteen liittyvistä asioista. Koulu kuitenkin innosti Jounia ja uuden oppiminen oli hänen mielestään aina innostavaa. Hän jaksoi ihmetellä maailmassa ihmeellisiä asioita. Jouni on kokonaisuudessaan tyytyväinen koulu-uraansa. Kaikki se, minkä hän on tehnyt, hän on kokenut tehneensä sen hetkisten tavoitteiden ja taitojen mukaan.

Koulun vaihdokset olivat aina hyppäystä eteenpäin. Muutokset pakottivat ponnistamaan eteenpäin.

Kouluvaihdokset olivat Jounille alkuun henkisesti kovia, mutta antoivat lopulta uutta potkua elämään. Merkittävin muutos koko ammatillisen kehityksen ja itsensä kehittämisen kannalta oli Jounille se, että hän haki Vammalan pienimmän koulun johtajan paikalta Vammalan suurimman koulun rehtorin virkaan. Se oli Jounista hyvin rohkea veto, mikä lisäsi paljon itsevarmuutta elämässä eteenpäin. Koko kouluhistoriansa Jouni näkee kokonaisuudessaan hyödyllisenä ja positiivisena asiana. Erityisesti koulumaailmassa innostava ja asiansa osaava opettaja on aina hyvä tuki oppilaalle.

Jounin ajatukset nykyisestä opettajuudesta on se, että opettajaa ei enää tituleerata kansankynttilänä niin voimakkaasti kuin ennen. Opettaja joutuu nykypäivänä tilanteeseen, jossa oppilas on valtavan ärsykemaailman ympäröimänä. Jotta opettaja saa opettamansa asian perille ja opetetuksi, hänen tulee saada oppilaat puolelleen eikä se välttämättä enää onnistu autoritäärisellä nyrkin pöytään lyömisellä tai voimapuheella, vaan siinä tarvitaan houkuttelevia tai tunteisiin vetoavia houkuttimia, jotta oppilas saadaan opetukseen mukaan. Ärsykkeiden määrä ja oppilaiden aivotoimintaan vaikuttava maailman sirpaleisuus asettaa opettajan työn yhä vaikeammaksi. Toinen suuri haaste on se, miten saadaan oppilaan huoltajat mukaan katsomaan opettajan kanssa samojen silmälasien läpi niin, että perheellä ja opettajalla on lapsen suhteen samat tavoitteet.

Jokaiseen opettajakoulutukseen kuuluu kohtuullinen määrä erilaisia teorioita, oppimiskäsitykseen tai oppimisstrategioihin liittyviä peruspohdintoja ja perusopintoja. Jounin mukaan, kun ajatellaan opettamista, niin oppilaan tuntemus ja ajanhermolla oleminen ovat tärkeitä asioita. Poliittinen päättäjä tai ylempi kouluviranomainen saattaa antaa ohjeita tai neuvoja, jotka eivät suoraan tue opettajan arki-työtä. Opettajan perustyö voi hämärtyä ohjeiden joukkoon eikä perustyöhön saada tukea. Yhä tärkeämmäksi opettajan työssä nousee työn lähiesimies.

Muistelu ylöskirjattu tammikuussa 2021

Koulumuistot: Jouni Inna

Muistelun ylöskirjannut: Saara Inna

Tekstin julkaisutiedot: Sara Inna 2021. Muistoja kansakoulusta ja yhteiskouluvuosista

Kasvatuksen historian ENSYklopedia. Helsinki: Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. URL https://www.kasvhistseura.fi/sites/kasvhistseura.fi/files/Muistoja%20kansakoulusta%20ja%20yhteiskouluvuosista%2C%20Jouni%20Innan%20koulumuisteluja%201950-%20ja%201960-luvuilta_0.pdf